

HIIU MAAKONNA RAHVARAAMATUKOGUDE AASTAARUANNE 2017

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.16)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Hiiu vald	9553	4	6	2	8

1.Põhilised tegevussuunad (rahvaraamatukogude statistilise aruandluse korraldamine ja tegevuse analüüsimine, RaRS § 5(5) 3))

Maakonna raamatukogude tegevustes võib 2017. aasta osas esile tuua:

- Käina raamatukogus pöörati suuremat tähelepanu koolituste korraldamisele, tänu millele suurenesid individuaalkoolitustel ja koolitustel osalenute arv;
- Laste- ja kultuuriaastale pühendati pea kõigis maakonna raamatukogudes suurel hulgal üritusi, näitusi, väljapanekuid ja muid ettevõtmisi. Näiteks toimus Hellamaa raamatukogus perepidu rahvamängude ja paikkonna ajaloo viktoriiniga, Käinas kohtumised lastekirjaniku ja raamatuillustraatoriga ning Kärdla nukuteatri osalusega muinasjutupäevad jne;
- Aktiivset koostööd tehti kohalike külaseltside, käsitööringide, kohalike koolide ja lasteaedadega ning pakuti üritusi, koolitusi paljuski lähtuvalt külastajatelt tulnud soovidele, ettepanekutele;
- Inventuur ja suurem fondi puhastamine Käina raamatukogus 2017. aasta algul.

2017. aasta Hiiu Valla Raamatukogus:

- Korraldati mitmeid üritusi väljaspool raamatukogu ruume. Näiteks toimusid kohtumisüritused Jim Ashilevi ja Tõnu Õnnepaluga Hiiumaa Gümnaasiumis, samuti toimus spetsiaalselt eakatele suunatud digikoolitus Kärdla Päevakeskuses;
- Soetati 2 uut sülearvutit töötajatele, samuti kaks AIP arvutit (1 Lauka harukokku ja 1 teeninduspunkti Kõpus) ning Hiiu Valla Raamatukokku Kärdlas kaks uut WiFi-ruuterit, et võimaldada soovijatele paremat ja sujuvamat internetiühendust. Viimane on eriti oluline suvisel perioodil, kui raamatukogu külastavad mitmed saarekülalised kaugtöö tegemiseks;
- Suurendati projektide osakaalu ja mahtu. Algas rahvusvaheline projekt “Createams in Libraries” ja oluliseks sammuks oli Erasmus + täiskasvanute õpirände projektiks toetuse saamine, mis võimaldab Hiiu Valla Raamatukogu töötajatel osaleda 2018. aastal praktilistel täiendkoolitustel välisriikides.
- Laste ja noorte kultuuriaastal toimus Hiiu Valla Raamatukogus 39 erinevat lastele ja noortele suunatud üritust. Raamatukogu viis läbi laste ja noortekultuuriaastale pühendatud fotovõistluse “Lugeda on lahe” ja blogis “Loeme ja kirjutame” tutvustati ja soovitati sel aastal ainult laste- ja noorteraamatuid. Raamatukogu oli oma esindusega väljas Hiiumaa Lastefestivalil.

- Algas projekt “Kunst raamatukogusse”, mis jätkub ka 2018 aastal. Projektirahade eest soetati raamatukogu laenutussaali paigaldatud televiisor (projekti aastal diginäituste jaoks) ja graafikalaud.
- 2017. aastal alustati maakondliku kogude komplekteerimisega riigi poolt eraldatud toetuse ulatuses ning üleminek on läinud kõigile osapoolte jaoks kenasti;

Maakonnaraamatukogu teeb tihedalt koostööd teiste Hiiumaa raamatukogudega, sh viib läbi tsentraalset komplekteerimist, korraldab õppereise ja koolitusi, vahendab infot, initsieerib üle maakondlike lasteüritusi.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogudevõrgu struktuur ja nõukogud:

Muudatusi raamatukogude võrgus Hiiumaal 2017. aasta jooksul ei toimunud. Täies koosseisus vahetus 2017. aasta lõpul välja Hiiu Valla Raamatukogu nõukogu.

Elanikkonna vähenemine ja vananemine Hiiumaal jätkus 2017. aastal, mis on toonud kaasa lugejate vähenemise Kärdlas, Hellamaal, Emmastes. Samas on väike tõus lugejate seas olnud Palade, Käina, Kõrgessaare harukogu, Lauka harukogu ja Suuremõisa raamatukogudes. Üheks põhjuseks võib olla, et tänu Rikswebi süsteemile on lugejad nüüdseks harjunud vajaliku ja vaba teaviku laenutamiseks liikuma ühest saare otsast teise. Samuti on suurenenud RVL teenuse kasutamine Hiiumaa siseselt.

Iga raamatukogu oma teeninduspiirkonnas olulisel kohal, pakkudes lisaks teavikute laenutamisele kooskäimise, - tegutsemise ja õppimisvõimalusi ning ligipääsu avalikule teabele.

Seoses ühe suure valla ja viie osavalla tekkimisega on võimalik, et järgnevad aastad toovad mõningaid muudatusi raamatukogudevõrgus.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.16. €	Seisuga 31.12.17 €	Muutus %
Eelarve kokku	251,9	283,53	12,6%
sh keskraamatukogu	127,10	143,42	13%
Personalikulu	158,74	169,83	7%
sh keskraamatukogu	83,47	86,64	4 %
Komplekteerimiskulu	51,35	52,03	1,4%
sh KOV-lt	34,16	34,41	0,73%

sh riigilt	17,2	17,62	2,5%
sh keskraamatukogu	22,95	20,26	-12 %
sh keskraamatukogu KOV-lt	14,55	11,72	-19 %
sh keskraamatukogu riigilt	8,40	8,54	2 %
Infotehnoloogiakulu	9,78	8,34	-14,72%
sh keskraamatukogu	6,26	4,81	-23 %

2.3 Projektid

Tabel 3 (täielik loetelu)

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
HIIU VALLA RAAMTUKOGU			
Hiiumaa raamatukoguhoidjate õppevisiit Tartusse; Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	1.01.2017 - 31.03.2017	300,00	600,00
Üleriigilise 3.-4.kl. kirjandusliku viktoriini Hiiumaa eelvooru korraldamine; Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	21.02.2017-08.04.2017	100,00	190,00
Hoida au sees eesti meelt, keelt ja kultuuri; Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	21.02.2017 - 21.04.2017	140,00	330,00
Laste ja noorte fotovõistluse "Lugeda on lahe!" korraldamine; Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	01.03.2017 - 30.06.2017	100,00	250,00
Hiiumaa raamatukoguhoidjate koostöökohtumine Ida-Virumaal, Raamatukogude arendusprogramm	01.04.2017-30.09.2017	923,00	1148,00
Hiiu Valla Raamatukogu laste lugemisprojekt "Lugemisväljakutse". Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	22.05.2017-18.09.2017	250,00	400,00

Raamatukogu töötajate pädevuse tõstmise; Erasmus+ programm	1.06.2017 - 31.12.2018	8944,00	8944,00
Vabariikliku 4. klasside ettelugemisvõistluse Hiiumaa eelvoor. Kultuurkapitali Hiiumaa ekspertgrupp	21.08.2017-31.10.2017	180,00	180,00
CreaTeams in Library, NordPlus Adult programm	09.2017 - 09.2018	2890,00	45230,00
Kunst Raamatukokku - Kunstijalg Hiiumaal. Tallinna Keskraamatukogu /EV100	10.07.2017-30.09.2017	1200,00	1200,00
KÄINA RAAMTUKOGU			
Kirjanikud raamatukogus. Kultuurkapital	27.02.17-20.04.17	110,00	170,00
Muinasjutupäevad. Kultuurkapital	15.03.17-20.05.17	100,00	230,00
Kohtumine raamatuillustraatoriga. Kultuurkapital	24.05.17-31.07.17	175,00	175,00
Programmi „Lugemissuvi 2017“ lõpetamine. Kultuurkapital	25.08.17-31.10.17	500,00	1300,00
Üritus TÕN raames. ETK Andras	15.10.17-25.10.17	70,00	100,00
KOKKU:		15982,00	

Kohalike toetusprogrammide toetusel saadi eelkõige finantse mitmekesistada lastele ja noortele mõeldud üritusi, toetada nende läbiviimist ning soetada osalejatele auhindu, mida tavapärase eelarve piires poleks olnud võimalik pakkuda. Mitmekesisem programm liidab lapsed raamatukogudega ning kutsub neid osalema teistelgi üritustel.

Samuti said toetussummasid õppe- ja kogemuste vahetamise reise Ida-Virumaale ning Tartusse, mis aitavad avardada töötajate silmaringi ning annavad ideid, mida oma raamatukogudes üle võtta.

Rahvusvahelised programmid on võimaldanud tekitada koostöösidemeid teiste riikide raamatukogudega, praktiseerida rahvusvahelist koostööd, vahetada ideid ning leida motivatsiooni igapäevatoeks.

Suureks väärtuseks on Erasmus + õpperände projektitoetus, mis võimaldab Hiiu Valla Raamatukogu töötajatel 2018. aasta jooksul osaleda välisriikides toimuvatel täiendkoolitustel. Hiiu Valla Raamatukogu eesmärgiks on suurendada projektide osakaalu raamatukogu töös, sest need annavad lisavõimalusi töö mitmekesistamiseks ning aitavad läbi viia suuremaid üritusi, erinevaid koolitusi, õppereise ja kohtumisi kirjanikega, mille jaoks tavaelarves vahendeid napib.

Seni on projekte kirjutanud ja projektirahasid taotlenud ainult Hiiu Valla Raamatukogu ja Käina raamatukogu.

2.4 . Personali koosseis, juhtimine ja areng

Hiiu Valla Raamatukogu koosseisus toimusid mõned muutused: 1. ühtlustati ametinimetused ja need muudeti vanemraamatukoguhoidjateks; 2. kaotati ära pearaamatukoguhoidja ametikoht ja jagati see 0,5 vanemraamatukoguhoidjaks ja 0,5 arendusspetsialistiks. Arendusspetsialisti ametikoha loomine tulenes vajadusest pöörata enam tähelepanu info levikule, reklaamile ja tulevikutrendidele raamatukogunduses. Lisaks oli 2017. aastal Hiiu Valla Raamatukogus osaajaga tööl inimene, kes tegeles kodulehe- ja IT arendustega. Osaliselt muutusid tänu riigitoetusele töötajate palgad.

Maakonna raamatukogude personali koosseis ja lahtiolekuajad ei muutunud võrreldes 2016. aastaga.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest (erialane nõustamine ja raamatukogutöötajate täienduskoolituse korraldamine, [RaRS § 5\(5\) 4](#)) Palun teha kokkuvõte, **millistel teemadel** koolitusi tehti, võimalusel süstematiseerige neid? Omapoolne hinnang. Mitu tundi kokku, mitu osalejat?

Väljaspool maakonnaraamatukogu korraldatavatest koolitustest ja õppepäevadest osaleti kokku 24-l koolitusel, konverentsi, info – ja õppepäeval. Enim käisid koolitustel Hiiu Valla Raamatukogu ja Käina raamatukogu töötajad, paaril koolitusel osales ka Palade raamatukogu töötaja ja ühel Emmaste raamatukogu töötaja. Koolitustel käidi enam kuulamas laste- ja noortega seotud teemasid. Olulisel kohal olid ka teenuse arendamise ja elukestva õppega seotud teemad.

Hiiu Valla Raamatukogu korraldas 2017. aastal 4 koolitust ning kaks õppereisi. Maakonnaraamatukoguna korraldatud koolitustel osales 8-13 inimest vastavalt võimalustele, maakonna raamatukogudes on töötajaid kokku 15. Maakondlike koolitustunde kogunes kokku 35 tundi.

Koolitused oli 2017. aastal eelkõige seotud teenuste disainimise ja reklaamiga - püüti üheskoos leida, mis on sihtrühma vajadused ja kuidas olla ise aktiivsem info levitamisel, et laiem üldsus oleks teadlik, mida raamatukogudena pakume. Reklaami ja disaini teema on kesksel kohal, kuna kogukonna teadmised raamatukogus toimuva osas on kesised ja vaja on jõuda teenuste - ürituste osas uute sihtgruppideni, et tagada raamatukogude püsijäämine.

Koolitused pakkusid palju ideid järgnevateks tegevusteks ja esmaseid juhiseid praktiliste sammude osas (näiteks kuidas luua e-uudiskirja ja milliseid programme selle jaoks on olemas jne).

Väljaspool toimunud koolitustel osalemine:

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Lastekirjanduse aastakoosolek	Eesti Lastekirjanduse Keskus	1
Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev	Eesti Lastekirjanduse Keskus	2

Muinasjutukonverents "Muinasjutuvägi"	Lääne Maakonna Keskraamatukogu	5
"Laps lastekirjanduses 5; Laps ja ajalugu"	Eesti Lastekirjanduse Keskus	2
Eesti laps sõjajärgses olustikus: ilukirjanduslik vaade	Rahvusraamatukogu	3
Rahva- ja kooliraamatukogu - koos või eraldi	Põltsamaa raamatukogu	1
Kas on vahet, millest räägime - noored ja sõltuvused	Hiumaa Lastekaitse Ühing	2
Kas emakeelele lüüakse hingekeha?	ERÜ	3
Kirjandusfoorum: kui lugeda on raske..	Rahvusraamatukogu	1
Rahvaraamatukogude suvelaager "Raamat, teenus, väärtus ja kasu hindamine"	Rahvusraamatukogu	4
Teenusedisain	Rahvusraamatukogu	1
Keskkogude õppereis Soome: raamatukogude laenus- ja tagastuskastidega tutvumine Helsingis, iseteenindusraamatukogude külastus Turus	Hiiu Valla Raamatukogu - Annely Veevo	2
Koolitus vaimse tervise teemadel	Tallinna Vaimse Tervise Keskus	1
Töövõime ja elujõu säilitamine ning läbipõlemise vältimine	Rahvakultuurikeskus	1
Raamatukoguhoidjate seminar, veebruar. Täiskasvanute õpe ja koolitamine raamatukogudes.	ETKA Andras	3
Raamatukoguhoidjate seminar, märts	ETKA Andras	1

Raamatukoguhoidjate seminar, november. Raamatukogude roll elukestvas õppes.	ETKA Andras	5
Koolitus-konverents „Täiskasvanute koolitaja sotsiaalsete muutuste tuules“	Eesti Sotsiaalfond	1
Komplekteerijate infopäev	ERÜ	1
Autoriõiguse põhimõtted raamatukogus	Rahvusraamatukogu	2
Rahvusraamatukogude statistika koolitus	Rahvusraamatukogu	1
Rahvusraamatukogude statistika koolitus, vol 2	Rahvusraamatukogu	1
CreaTeams in Library seminar	Turku Naiskeskus, Turku ja Tallinna Keskraamatukogu	2
CreaTeams in Library esimene töökoosolek/seminar Taanis	Naiskeskus Turku, Herningi raamatukogu	1

Lisa 1

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused:

Tabel 4

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/ KOV-de arv	Eelarve/ Koolituseks kulutatud summa
30.03.2017	Õppereis ERMis ja O. Lutsu majamuuseumisse		6 h	13/4	600 EUR

28.04.2017	Kuidas teha kohalikku ajalehte? Kuidas korraldada üritusi?	Harda Roosna / Lea Rand	4 h	12/ 4	120 EUR
24-25.05.2017	Õppereis Ida-Virumaale		2 p	8 / 3	1148 EUR
28.09.2017	Raamatukogu töö analüüs ja ülevaade Nordplus projektikoostumisest Taanis	Pilleriin Altermann, Annely Veevo	4 h	10 / 3	
26.10.2017	Raamatukogu arendamine teenusedisaini mõtteviisist lähtuvalt	Agnes Pulk	4,5 h	9 / 4	200 EUR
30.11.2017	Raamatukogu turundamine sotsiaalmeedias ja teistes e-kanalites	Agnes Pulk	4,5 h	13 / 4	200 EUR

Õppereisid toimusid Ida-Virumaale raamatukogudesse, Eesti Rahvamuuseumisse ja Oskar Lutsu nimelisse majamuuseumisse. Õppereisidel tutvuti teiste raamatukogude teenuste ja tööpõhimõtetega, muuseumides avardati silmaringi rahvuskultuuri osas. Koolitustel õpiti, kuidas valmib kohalik leht ja milliseid põhimõtteid jälgida artikli koostamisel (kompetents: teavitusmaterjalide koostamine, lugeja-ja infoteenindus), kuidas korraldada raamatukoguüritusi (ürituste ja näituste korraldamine, lugeja-ja infoteenindus), kuidas disainida raamatukogu teenuseid lähtuvalt sihtrühmadest (raamatukogu- ja infoteenuste pakkumine lähtuvalt sihtrühmast) ja kuidas raamatukogu turundada erinevaid sotsiaalmeedia ja interneti võimalusi kasutades (raamatukogu tegevuste tutvustamine).

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised: ettekanded, loengud, koolitused.

(Võib teha lühikokkuvõtte üldistades teemasid)

2017. aastal ei olnud maakonna raamatukogu töötajatel avalikke esinemisi.

Käina valla lehes „Käina kuller“ kirjutab Käina raamatukogu direktor Maili Uiho artikli V. Krimmi mälestuseks, kus oli ka ülevaade viimase tõlgitud raamatutest.

2.4.4 Erialahariduse omandamine Nimetada töötajate arv, kes omandavad erialaharidust, sh eraldi nimetada, kui palju töötajaid õpib bakalaureuseõppes, kraadiõppes, kutseõppes, sh esitada õppeasutuse nimetus.

2017. aastal omandas Hiiu Valla Raamatukogu direktor Annely Veevo raamatukoguhoidja 7. taseme kutse.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Hiiu Valla Raamatukogu direktor tunnustas hea töö eest laste- ja noortetöölal vanemraamatukoguhoidjat K. Paulust tänukirjaga (noorte liider). Hellamaa raamatukogu direktor M. Eller pälvis Kultuurkapitali tänukirja pikaajalise koostöö eest.

Käina vald tunnustas tegevuse lõpetamisel Käina raamatukogu direktor M. Uibot tänukirja ja meenega pikaajalise koostöö eest. Käina vald premeeris 2017. aasta lõpul kõiki raamatukogu töötajaid.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine. Haldustegevuse üldisloomustus. Raamatukogu ruumid ja asukoht. Kokkuvõte, milline on remondivajadus? Mida tehti 2017?

Jaauari alguses tehti väike remont Hiiu Valla Raamatukogu Kärddla ruumis, kus eelnevalt oli tehtud katuse parandustöid. Teistes maakonna raamatukogudes remonttöid ei teostatud. Käina, Palade ja Emmaste raamatukogud on heas korras ja remonttööde tegemise vajadust hetkel ei näe. Küll aga vajaksid suuremaid remonttöid Hellamaa, Suuremõisa, Kärddla raamatukogu ja Kõrgessaare haruraamatukogu. 2018. aastasse jääb Kõpu teeninduspunkti liikumine uuele ja kergemini läbipääsetavale pinnale samas majas, mis eeldab eelnevaid remonttöid uutes ruumides.

Mitmendat aastat plaanis olnud käsipuu paigaldamine Palade raamatukogule jäi ka 2017. aastal ära. Palade vajaks ka viitade paigaldamist, et raamatukogu oleks lihtsamini leitav.

Jätkuvalt on mure ruumipuuduse üle, millele püütakse võimaluste piires leida lahendusi (kogude korrastamise, nutikate väljapanekute ja väiksemate lisariiulite arvel).

LISA 3

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele.

Liikumispuuetega inimeste ligipääs Hiiumaa raamatukogudele on väga piiratud: abilise olemasolul on võimalik ratastooliga ligi pääseda Lauka ja Kõrgessaare haruraamatukogudesse. Palade ja Emmaste raamatukogud ootavad välistrepile käsipuu paigaldamist, et eakamatel oleks lihtsam raamatukokku siseneda.

Kõik raamatukogud pakuvad koduteenindust, kuid selle järele ei ole suurt nõudlust.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Infotehnoloogilisi arendustegevusi tehti 2017. aastal kolmes raamatukogus:

- Suuremõisa raamatukogule osteti töötajale uus arvutikomplekt (arvuti, klaviatuur, hiir, kuvar);

- Käina raamatukogule osteti üks uus arvutikomplekt (arvuti, kuvar, tarkvara), tahvelarvuti ja sülearvuti ning alates 2017. aasta jaanuarist läbi valguskaabli ülikiire internet ja WiFi leviala;;
- Hiiu Valla Raamatukogus alustati tagasiminekut terminalisüsteemilt autonoomsetele süsteemidele, kuna see ei õigustanud ennast ja osteti kaks sülearvutit töötajatele peamajja, AIP arvutid Lauka haruraamatukokku ja Kõpu teeninduspunkti. Peamajja osteti ka uued WiFi ruuterid parema kvaliteedi ja kiiruse tagamiseks.

3. Kogud (kogude komplekteerimine ja töötlemine, [RaRS § 5\(5\) 1\)](#))

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

Raamatukogud juhenduvad kogude komplekteerimisel rahvaraamatukogude töökorralduse juhendist ja Kultuuriministeeriumi määrusest riigieelarvest eraldatud teavikute soetamise toetuse kohta. Tähtsal kohal on Eesti ilukirjandus, laste-ja noorteraamatud ning heatasemeline tõlkekirjandus.

Peamiselt ostetakse iga raamatut üks eksemplar, suuremaid menuraamatuid paari eksemplari kaupa. Hiiu Valla Raamatukogus komplekteeritakse paarikaupa ka koduloolise sisuga teoseid.

Komplekteerimisel arvestatakse ka lugejate soovidega. Palju sõltub rahalistest võimalustest ja kahjuks kõike soovitud pole võimalik soetada, mis tekitab nurinat lugejaskonnas.

2017. aastal alustati Hiiu maakonnas ühiskomplekteerimist riigi poolt eraldatud toetuse ulatuses. Tellimine toimub Rahva Raamatu hulgikeskkonnas, kus iga maakonna raamatukogu valib endale sobiva kirjanduse, keskkogu kontrollib ja kinnitab tellimuse. Tarnija esitab arve keskkogule ja saadab raamatud ise vastavatele raamatukogudele. Keskkogus toimub raamatute arvelevõtmine ning rahaline arvestus RIKSi programmis arvete alusel.

2016. aastal toimus ka maakonnas kahe RIKSi-i programmi kokkupanek, mille tulemusena tekkis kataloogi topeltkirjeid. Seega jätkus sel aastal pidev andmebaasi korrastamine nii kirjete kui ka märksõnade osas.

E-teavikute järele puudub maakonnas nõudlus.

Kogude täiendamisel on kaheks peamiseks tarnijaks jätkuvalt Rahva Raamat ja Apollo. Lisaks osteti teavikuid kohalikust Magnuse ärist (mis suleti 2017. aasta lõpul) ja vahel ka otse kirjastustest (sooduspakkumiste korral).

Peamiselt laenutatakse ilukirjandust. Lugejate seas on jätkuvalt populaarsed ajaviite – ja krimiromaanid. Loetakse huviga eesti kirjandust ning koduloolist ilu- ja teabekirjandust. Populaarsed on reisiraamatud, ajaloo – ja elulooraamatud.

Auviste laenutuste arv on veelgi kahanenud, mistõttu kogusid auviste suurendas vaid Käina (3 DVD-d).

2017. aastal annetati Hiiu maakonna raamatukogudele kokku 418 raamatut, mis moodustab raamatute juurdetulekust 12 % (2016 a. 17 %). Annetusi tehakse realselt rohkem, kuid sealhulgas on paljudel juhtudel raamatuid, mis on sisult aegunud, mille järele ei ole nõudlust või mis raamatukogu endagi kogudes olemas. Annetuseks saadud raamatute hulgast tehakse ka raamatute väljavahetamist. Annetuseks saadud raamatud, mida ei lisata raamatukogu fondi, pannakse raamatukogu ukse taha, kust iga soovija võib raamatuid koju viia.

Annetusi tegid üldjuhul eraisikud, aga ka asutused, organisatsioonid ja ettevõtted. Peamiselt saadi annetusena teavikuid Hoiuraamatukogust.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

2017. aastal oli komplekteerimiskulu Hiiu maakonnas kokku 52 025 eurot (2016 a. 51 353 eurot). Sellest riigilt saadi 17 617 eurot ja kohalikelt omavalitsustelt 34 408 eurot (kasv 2 % ja 1 %).

Maakonna raamatukogude kogud täienesid 3364 raamatueksemplari võrra, mis on 136 eksemplari võrra vähem kui eelmisel aastal. Juurde tulnud raamatutest osteti kokku 2946 eksemplari ja saadi annetustena 418 eksemplari. Raamatuid osteti 39 765 euro eest (2016. aastal 39 516 euro eest).

2017. aastal osteti Hiiu Valla Raamatukogule 1255 eksemplari raamatuid (2016 - 1223 eks e +32), mille hulgas eksemplaride jaotus oli:

- Kärkla 847 (2016 - 827) +20 eks võrreldes 2016
- Kõrgessaare 322 (2016- 306) +16

- Lauka 86 (2016 - 90) -4

3.3.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodikat telliti 2017. aastal kokku 12 239 euro eest (2016. a 11 744 eurot). Ajakirju osteti Ajakirjadest osteti kokku 224 erinevat nimetust, annetusena saadi 16 nimetust (2016. a vastavalt 221 ja 32). Ajalehti osteti 49 nimetust ja annetusena saadi 7 nimetust (2016. a vastavalt 45 ja 9). Perioodika komplekteerimisel lähtutakse eelkõige nõudluse ja erinevate sihtgruppide huvidega.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid lisandus ainult Käina raamatukogule – kogudesse lisati 3 DVD-d.

3.2 inventuurid, mahakandmised

Fondidest kustutati kokku 7711 eksemplari raamatuid ja 252 aastakäiku ajakirju (2016. aastal vastavalt 3756 ja 223).

Peamisteks kustutamiste põhjusteks on aegumine, lagunemine, liigne eksemplaarsus. Hiiu Valla Raamatukogu annetas osa mahakantud raamatutest lasteaiale ja haiglale. Samuti korraldati mitmetes raamatukogudes mahakantud raamatute müük ning osa kustutatud raamatuid pandi lugejatele tasuta võtmiseks.

Hiiu Valla Raamatukogu fondist eemaldati 67 auvist, mis olid VHS-kassetid.

Inventuur ja fondi suurem korraldamine viidi läbi Käina raamatukogus, kus kustutati 4859 eksemplari raamatuid ja 30 aastakäiku ajakirju. Peamiselt kanti maha Männamaa teeninduspunkti raamatuid, sest sealset kogu pole alates 2005. aastast täiendatud ning sisaldas palju aegunud teavikuid.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.

Teeninduskorralduses toimusid muudatused kahes maakonna raamatukogus, teistes jätkusid kõik senini pakutud teenused.

Käinas paigaldati lugejate paremaks teenindamiseks raamatute tagastamise kast. 2inve016. aasta lõpul soetatud skanneriga on külastajatel võimalik iseseisvalt skaneerides kasutada teenust tasuta.

Hiiu Valla Raamatukogus lisandusid teenustest e-lugeri, tahvelarvuti ja graafikalaua individuaalkoolitused. Alates 2017. aasta sügisest on Hiiu Valla Raamatukogul Kärklas 4 e-lugeri ja Kõrgessaare haruraamatukogus 1 e-lugeri, mida on lugejatel võimalik koju laenutada. E-lugeri sees autoriõigustevabad teosed eesti, inglise, vene ja paljudes muudes keeltes.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Hiiumaa kõigis raamatukogudes on olemas AIP arvutid ning täiskasvanud kasutavad neid peamiselt

- materjalide trükkimiseks,
- digiallkirjastamiseks,
- internetipankade külastamiseks ja
- e-posti kontrollimiseks.

Järjest enam kasvab inimeste arv, kel on kodus võimalus kasutada arvutit või muid nutiseadmeid interneti kasutamiseks, küll aga puuduvad üldjuhul kodustes oludes printerid ja ID-kaardi lugejad. Oluline roll AIP arvutite ja WiFi ühenduste kasutamise juures on saare külastajatel, kes käivad peamiselt suvisel ajal kasutamas raamatukogu kaugtöö keskusena. Kasvamas on trend kasutada AIP arvutite asemel isiklike sülearvuteid või nutiseadmeid raamatukogu WiFi abil.

WiFi ühendus on olemas kõigis Hiiumaa raamatukogudes, kuid hetkel on Palade raamatukogu ühendus puudulik ja selle parandamisega tegeletakse.

Suure enamuse AIP arvutite kasutamisest moodustavad lapsed, sest raamatukogudes tehakse kodutööid ja aega parajaks enne transpordiühendust. Laste suurt osakaalu mõjutab ka raamatukogude asumine koolimajas ja/või koolimajade lähedus.

Hiiu Valla Raamatukogus soetati AIP arvutid Lauka harukokku ja Kõpu teeninduspunkti. Aasta lõpul parandati pool aastat katki olnud Kärkla lasteosakonna AIP arvuti. Pidevalt uuendatakse kodulehte ja seal olevaid ligipääse erinevatele e-ressurssidele.

Käina raamatukogus oli võimalus kõigil soovijatel saada koju kaasa kohalik valla leht „Käina Kuller“ (mis ilmus kuni ühise valla tekkimiseni) ning erinevaid Hiiumaa teemalisi infovoldikuid. Emmaste raamatukogus on kohapeal võimalik tutvuda valla protokollide, määruste, protokollide ja korraldustega.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte.

Tabel 5

Raamatukogu	Lugejad 2016	Lugejad 2017	Muutus (+-)
Hiiu mk rmtk-d	4321	4014	-307
Sh keskk	1766	1654	-112

Raamatu-kogu	Külastused 2016	Külastused 2017	Muutus (+-)	Virtuaal-külast. 2016	Virtuaal-külast. 2017	Muutus (+-)
Hiiu mk rmtk-d	70869	68676	-2193	18584	19048	+464
Sh keskk	25239	24767	-472	18138	18457	+319

Lugejate arv kasvas 2017. aastal Suuremõisa, Palade ja Käina raamatukogul, kuid seda mitte märkimisväärses ulatuses. Hiiu Valla Raamatukogus jäi lugejaid vähemaks kokku 73 võrra, kuid seejuures kasvas harukogude lugejaskond ja vähenes peakogust laenutajate hulk. Langust saab põhjendada Kärdlas eelkõige lugejaskonna vananemisega, mitmed endised suured lugejad on, kas surnud või on nende tervis halvenenud ega võimalda enam lugeda (sama kehtib ka teiste maakonna raamatukogude kohta).

Emmaste raamatukogu lugejate arv oleks justkui vähenenud 325 inimese võrra, kuid see on tingitud pigem asjaoluga, et varasemalt on lugejateks loetud kõiki raamatukogu kasutajaid, mitte konkreetselt teavikute laenutajaid. Seega raske öelda kui palju realselt lugejate hulk viimaste aastate jooksul sealses raamatukogus muutunud on.

Raamatu-kogu	Laenut-d 2016	Laenut-d 2017	Muutus (+-)	Päringud* 2016	Päringud* 2017	Muutus (+-)
Hiiu mk rmtk-d	113836	109547	-4289	911	926	+15
Sh keskk	36538	33722	-2816	277	220	-57

Külastuste osas on langus kõigis raamatukogudes peale Käina ja Suuremõisa raamatukogu. Seejuures on Käina tubli ürituste ja töötubade korraldaja, mis aitab kaasa külastuste arvu hoidmisele ning tõstmisele. Eelmisel aastal oli Palade raamatukogu külastatavuse tõus seotud asjaoluga, et koolimaja remonttööde tõttu läks sissepääs koolimajja läbi raamatukogu. Palade puhul on külastatavuse taga ka koolimajja rajatud puhkenurk, kus lastel on WiFi kasutamise võimalus, samal ajal kui raamatukogu WiFi ühendus hetkel ei tööta.

Laenutuste osas kõigil raamatukogudel peale Käina langus: laenutatakse vähem eksemplare inimese kohta. Lugejate kommentaaride kohaselt on vähenenud lugemise põhjuseks ajapuudus, aega võtavad töö, perekondlikud kohustused ja muud huvitegevused. Lisaks ei ole kõik raamatukogu külastajad laenutajad: palju on neid, kes tutvuvad ajalehtede ja ajakirjadega, külastavad üritusi, kasutavad AIP punkti ja muid raamatukogu teenuseid.

Laenutuste osas tuleneb vahe jätkuvast perioodika laenutamise vähenemisest – järjest enam tellitakse ajakirju koju ning ajalehtedes olev info jõuab enamus lugejateni interneti vahendusel. Samas on jätkuv nõudlus erineva perioodika laenutamiseks- kohapealseks lugemiseks, seega ei ole otseselt võimalik perioodika sisse ostmist vähendada. Raamatute laenutamise poole pealt on lasteraamatute laenutused languses Emmaste, Hellamaa, Palade ja Hiiu Valla Raamatukogus. Ilu-ja lastekirjanduse laenutused on languses Emmaste ja Palade raamatukogus.

Kohalikud elanikud laenutavad raamatuid ja perioodikat peamiselt hilissügisest varakevadeni, suvisel perioodil võtab oma aja lisaks kõikvõimalikud aiatööd ja suurenenud vabaaja ürituste arv piirkonnas, samuti kohaliku elanikkonna hõivatus turismisektoris.

Suvekuudel aitavad maakonna raamatukogude külastatavusele ja laenutustele kaasa suvehiidlased, kes kasutavad usinalt nii kohapealseid teenuseid kui laenutavad suurtes kogustes raamatuid.

4.3 RVL teenindus

Hiiu- ja Käina siseselt on RVL teenindusel oluline osa lugemissoovide rahuldamiseks. Numbrid kasvavad nii saadud kui saadetud teavikute osas vägagi jõudsalt (vähenenud on ainult Käina saadetud ja Hellamaa, Suuremõisa tellitud raamatute hulk), sest järjest enam võrreldakse Hiiu- ja Käina siseselt oma kogusid, et pigem mitmekesistada kohalikku valikut, kui tellida samu nimetusi, mis mõnes kohalikus raamatukogus juba olemas on. Peamiselt liiguvad maakonna siseselt ilukirjanduslikud teavikud ning transpordi korraldavad maakonna töötajad ise, postiteenust selleks ei kasutata. Maakonna sisene RVL teenindus on paindlik ja vastavalt lugejate soovidele ning raamatukogu võimalusele võivad raamatud üsna pikalt olla teisele raamatukogule laenutatud. Üha enam ollakse teadlikud võimalusest tellida raamatuid ka väljastpoolt Hiiu- ja Käina, seda kasutavad eelkõige üliõpilased või teised erialakirjanduse soovijad.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Komplekteerimisel lähtutakse ja jälgitakse Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitusi ja kooliprogrammis käsitletavaid teemasid, kohustusliku kirjanduse nimekirju. Hiiu Valla Raamatukogu jälgib lastekirjanduse tellimisel erinevate lastekirjanduse auhindade nominentide ja laureaate nimekirju. Oluliseks mõjutajaks maakonna raamatukogude lastekirjanduse komplekteerimisel on, et peamine lugejaskond on kuni 6. klassi lapsed. Vanemad lapsed ja noored loevad üldjuhul vaid kohustuslikku kirjandust, kuna lugemiseks ei jää kooli – ja muu huvitegevuse kõrvalt piisavalt aega.

Kultuuriministeeriumi poolt eraldatud täiendava laste- ja noorteraamatute toetuse eest ostis Hiiu Valla Raamatukogu neid raamatuid, mis aitasid läbi viia Eesti Lastekirjanduse Keskuse poolt korraldatud kirjandusmängu 3.-4. klassi õpilastele.

Maakonna raamatukogudes osteti kokku 518 eksemplari laste ja noortekirjandust, mis on 12% vähem eelmisest aastast.

4.4.2 Laste- ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 6

Rmtk	Lugejad 2016	Lugejad 2017	Muutus +/-	Külastused 2016	Külastused 2017	Muutus +/-	Laenutused 2016	Laenutused 2017	Muu- tus +/-

Linna/maak. rmtk	1073	1100	+27	24536	22754	-1782	13674	12857	- 817
Sh keskkogu	417	422	+5	8140	7609	-531	5907	5026	- 881

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine Sisuline hinnang, võrdlus, analüüs.

2017. aastal moodustasid lapsed maakonna lugejate üldarvust 27 % (2016 a. 25%). Laste külastused moodustasid kõigest külastustest 33% (2016 a. 34,6%) ja kojulaenutustest 12% (2016 a. 13%).

Lugejate arv laste ja noorte arvestuses on kasvanud Hiiu Valla Raamatukogus, Suuremõisa ja Emmaste raamatukogus, samas on mõnevõrra langenud Hellamaa, Palade ja Käina raamatukogu lugejate arv. Külastajate arvu osas on languses Hiiu Valla Raamatukogu, Emmaste, Hellamaa. Hiiu Valla Raamatukogus on külastusi jäänud oluliselt vähemaks AIP punkti kasutuse osas (lasteosakonna arvuti ei töötanud ligi pool aastat). Laenutuste osas on langus peamiselt Hiiu Valla Raamatukogu, Hellamaa ja Palade raamatukogudes, samal ajal kui laenutuste arv on tõusnud teistes maakonna raamatukogudes (Käina +277, Suuremõisa +222, Emmaste +81).

Laenutuste vähenemise üheks peamiseks põhjuseks on see, et tänapäeva lastel on palju muud põnevat teha ja raamatukogu jõutakse tihti ainult kohustuslikku kirjandust laenutama. Kohalike koolide õpetajad annavad õpilastele järjepidevalt kohustuslikku lugemist, mistõttu õppimise kõrvalt jõuavad nad lugeda vaid seda. Kindlasti tõstaks laenutuste arvu ka see, kui meil oleks menukaid raamatuid võimalik osta rohkem kui üks eksemplar. Samuti pole vaatamata hästitoimivale koostööle Hiiu Valla raamatukogude vahel sageli kõikidele soovijatele pakkuda kohustuslikku lugemist

Lugemisharjumuste kujundamisel tehakse koostööd koolide ja lasteaedadega. Kasvatajate ja õpetajatega lepitakse kokku raamatukogutundide või raamatukogu külastuse teemad. Kogemus näitab, et nende klasside õpilased, kes tihedamalt raamatukogutundides käivad, on suuremad lugejad kui teised. Raamatukogutundides räägitakse erinevate maade kirjandusest, tutvustatakse autoreid, uusi raamatuid, õpetatakse kasutama Rikswebi ja muid andmebaase. Tihti ollakse abiks õpetajale kohustusliku raamatu leidmisel ja koostatakse küsimusi raamatu põhjal.

Laste lugemisharjumise kujundamise, süvendamise ja järjepidevuse tagamiseks on Käina, Emmaste ja Hiiu Valla Raamatukogudes suvelugemise programmid, mis motiveerivad lapsi lugema ka suvisel ajal (templite kogumine, populaarsed lõpuüritused parimatele lugejatele jne). Hiiu Valla Raamatukogu suvelugemisprogrammis osalevad ka teiste valdade lapsed ning aeg-ajalt ka mõni suvehüüdlasest lugeja. Sel aastal oli suvelugemine „Suvelugemise väljakutse“ nime all ning lastel oli kindlaks määratud nimekirja asemel võimalus valida raamatuid oma maitsele vastavalt (ette oli näiteks antud, et loe läbi raamat, mille kaanepildil on loom jne).

Lapsi motiveerivad lugema kohtumised kirjanikega, eriti kui kirjanik suudab põnevalt oma teostest või tööst rääkida. Kahjuks on järjest raskem korraldada lastele kohtumist kirjanikuga. Väga paljud ütlevad kohe ära kui kuulevad, et peavad saarele sõitma ja ka rahaliselt pole see ilma projektita mõeldav.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused: ülevaade, millised olid põhiteemad ja millised suuremad üritused.

Põhiline töö laste ja noortega käib läbi raamatukogutundide. Teemasid valitakse enamjaolt seotuna kirjanduse, kirjanike, kultuuritegelaste ja kultuurisündmustega seoses. Tundides tutvustatakse nii raamatukogu, raamatukogu kasutamist, uusi raamatuid, loetakse ette, arutletakse raamatute sisu üle. Laste- ja noorteürituste korraldamisel tehakse tihedat koostööd kohalike lasteaedade, koolide ja noortekeskustega.

Käina raamatukogus tõid enim osalejaid kohale kohtumine lastekirjanik Viiu-Marie Fürstenbergiga (50 last), muinasjutupäevad „Muinaslood liikumises“ (kahel päeval kokku 48 last), kohtumine raamatuillustraator Catherine Zaripiga (32 last). Samuti olid populaarsed ettelugemispäevad raamatukogupäevade ja Põhjamaade raamatukogunädala ajal, mis tõid raamatukokku 103 last. Käinas tehti mitmeid eriüritusi ka seoses advendi – ja jõuluaajaga, kus osales kokku 78 last. Oluline koht on

suvelugemisprogrammil, mis sel aastal lõppes programmi edukalt läbinute jaoks väljasõiduga Rakverre, kus tutvuti kohalike vaatamisväärsustega, osaleti Rakvere linnuse töötubades ning erinevates ajaloolistes programmides.

Eraldi suvelugemisprogramm „Loen suvel“ on Emmaste raamatukogul, mis sügisel lõpetati piduliku kokkusaamisega, kus loeti lastele ette, viidi läbi viktoriin jne. Lugemisprogrammi ja sellesse kuuluvaid raamatuid käis raamatukogu direktor tutvustamas Emmaste Põhikoolis.

Hiiu Valla Raamatukogu korraldas 2017. aastal 3 suurt üle Hiiumaalist üritust. Märtsis osales “Kirjandusmäng 2017” Hiiumaa eelvoorus 8 3-liikmelist võistkonda kõikidest Hiiumaa koolidest. Hiiumaa esindusel läks Tallinnas üle-eestilisel võistlusel väga hästi - saavutati II koht.

“Suvelugemise väljakutsest” võttis osa 84 last vanuses 6-16, osalejaid oli kõikidest Hiiumaa valdadest ja ka mõned suvehüdlased. Pidulik lõpetamine toimus koostöös Hiiumaa Kinoga ja sinna oli kutsutud 30 parimat. Sügisel korraldati vabariikliku ettelugemisvõistluse Hiiumaa eelvoor, kus osales 14 õpilast erinevatest Hiiumaa koolidest. Parim lugeja esindas saart Tallinnas lõppvõistlusel.

Aasta algul kuulutas Hiiu Valla Raamatukogu välja laste ja noorte fotovõistluse “Lugeda on lahe”, kuhu laekus kokku 34 fotot. Koostati näitus parematest töödest, mis oli suvel raamatukogus vaatamiseks väljas. Kõikide eelpool loetletud ürituste puhul sai Hiiu Valla Raamatukogu toetuse Kultuurkapitalilt.

2017. aasta kõige menukam Hiiu Valla Raamatukogu üritus oli “Raamatumaitsmine”, kus kutsuti lapsed raamatukohvikusse “Sulg ja Silm”. Menüüs erinevad raamatud, milledest õpilased valisid lugemiseks vähemalt ühe raamatu. Teistmoodi raamatusoovituste tund meeldis nii õpetajatele ja tõi lastele vaheldust. Tagasiside oli väga positiivne (saime selle üritusega meediakajastust nii kohalikus lehes kui ka Õpetajate Lehes, kuhu kirjutas artikli üks üritusel osalenud õpetajatest).

Korraldame raamatukogudes regulaarselt raamatuväljapanekuid: kirjanike tähtpäevad, eri maade kirjandus, rahvakalendri tähtpäevad. Hiiu Valla Raamatukogu alustas uue asjana väljapanekute sarja raamatutest, mis on jätnud õpilastele sügavama mulje ja mida nad koos väikese tutvustava tekstiga teistele lugeda soovivad. Lastekaitsepäeval toimunud suurel Hiiumaa lastefestivalil oli raamatukogu väljas oma telgiga, kus oli võimalik vaadata fotovõistluse töid, mängida lauamänge, lahendada ristsõnu, joonistada ja kus tutvustasime meie suvelugemise väljakutset.

Hellamaa raamatukogu lugejate hulgas on väga vähe lapsi- ja noori, seega seal lastele ja noortele suunatud üritusi ei toimu. Vähem üritusi toimub ka Suuremõisa raamatukogus, kuna praktiliselt puudub ruum ürituste korraldamiseks.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Koduteenindust kasutatavate inimeste hulk on aasta jooksul kasvanud 3 inimese võrra ja teenuse osutamise arv on suurenenud 94 korra võrra (aastal 2016 153). Hiiumaal on levinud praktikaks, et lisaks raamatukoguhoidjatele toimetavad soovijatele raamatuid koju kätte sotsiaaltöötajad, naabrid, sugulased. Teenust kasutatakse üldjuhul aastaringselt, kuid on ka mõned üksikud, kes kasutavad teenust hooajaliselt või ajutiselt seoses mõne terviserikkega. Peamiselt kasutatakse raamatute ja ajakirjade-ajalehtede laenutamise teenust. Käina raamatukogu pakub lisaks koopiategemise ja kohaletoimetamise võimalust ning samuti viib soovijatele koju kätte valla lehte.

Tabel 7

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	247	3	28

Tabel 8

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Advendiaja luulehommik Tohvri hooldekodus (Käina raamatukogu)	1	25
Dagöplasti lastele jõulupeo korraldamine	1	40

Suuremõisa raamatukogu ruume kasutab kord kuus Pühalepa vallavalitsus toimetuleku avalduste vastuvõtmiseks piirkonna inimestelt.

4.6 Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond.

2017. aastal toimus Hiiumaal kokku 241 erinevat üritust, mis on 12 võrra rohkem, kui eelmisel aastal. Samas on ürituste arv langenud Hellamaa, Suuremõisa ja Hiiu Valla Raamatukogus, samas kui mõnevõrra rohkem üritusi võrreldes 2016. aastaga korraldasid Palade, Emmaste ja Käina raamatukogud. Üritustel osalenute arv on languses, seda just nende raamatukogude arvelt, kus üritusi ka vähem korraldati. Kokku osales raamatukogu üritustel 3583 inimest, mis on 10 % vähem eelmisest aastast.

Ürituste korraldamisel lähtutakse kohaliku kogukonna huvidest ning tihti teevad ürituste ideede osas ettepanekuid raamatukogu külastajad. Samas on inimeste huvid väga erinevad ning raske on korraldada suurt hulka inimesi kohale meelitavaid üritusi või leida ürituste korraldamiseks sobiliku aega, mil teemast huvitatud ei ole hõivatud töö või muu huvitegevusega.

Kohtuti kirjanikega Kirjaniketuuri raames (Hiiu Valla Raamatukogus ja Hiiumaa Gümnaasiumis), Tõnu Önnepalu ja luuletaja Liis Ristaliga, kuulati reisimuljeid (Kärdlas) ja raamatute tõlkijaid Riina Jesmini, Ene Mäe (Kärdlas) ja Tiiu Relvet (Emmastes). Emmaste raamatukogus toimusid kohtumised raamatukujundaja Irina Tammise ja kunstnik Liia Lüdigi Algverega, Hiiu Valla Raamatukogus aga raamatu „Minu Iisrael“ esitus.

Käsitööringid-klubid käisid koos Hellamaa, Käina raamatukogus ja Kõrgessaare haruraamatukogus. Paladel jätkus „Tegusate klubi“, kus katsetati kohtumistel erinevaid käsitöö võtteid, retsepte ja muid huvitegevusega seotud tegevusi.

Kõik raamatukogud korraldavad väljapanekuid ja näitusi vastavalt võimalustele ja ruumile, seostades teemasid peamiselt kohalike kultuuritegelaste ja sündmustega või seotuna Eesti kultuuriruumiga.

Pöörati tähelepanu, et kodukandiga seotud teosed oleksid raamatukogus esindatud ning nende vastu on ka kohalike seas suur huvi. Hiiu Valla Raamatukogu peab ka koduloolise materjalidega seotud koduloo andmebaasi, mis on Rikswebi vahendusel kõigile kättesaadav.

Hiiu Valla Raamatukogu korraldas EV99 auks raamatukogus piduliku seminari, kus räägiti Eesti Vabariigi sümbolikast, riigi taasloomisest ja vaadati üheskoos videoinstallatsiooni eesti keelest ja hiiu luulest. Põneva üritusena viidi läbi emakeele tähistamiseks ühine kohtumine eakate ja noortega, kus noored õpetasid eakatele slängi ning eakad noortele hiiukeelseid sõnu.

4.6.1 kohalikul tasandil olid peamiseks koostööpartneriteks Hiiu vallavalitsus, kohalikud koolid, lasteaiad, noortekeskused, kultuurikeskused ja päevakeskused. Hiiu Valla Raamatukogu tegi koostööd ka SA Tuuruga, korraldades ühise koolituse Täiskasvanud Öppija Nädala raames. Tugev on omavaheline koostöö maakonna raamatukogude vahel.

4.6.2 riiklikul tasandil toimib hea koostöö kultuuriministeeriumi, Rahvusraamatukogu, ETKA Andrase, Hoiuraamatukoguga ja teiste keskraamatukogudega. Peamiselt vahendati ja jagati infot, materjali, osaleti korraldatavatel koolitustel.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.

Hiiu Valla Raamatukogu osales Turku Keskraamatukogu ja Turku Naiskogu algatatud Nordplus Adult raamatukogu loovmeeskondade projektis “Createams in Libraries”, mille raames toimus kohtumine Tallinna Keskraamatukogus ning kohtumine Taanis. Projektis osalevad Soome, Eesti,

Rootsi, Taani, Läti, Leedu ja Islandi raamatukogutöötajad, kellega üheskoos luuakse lihtsaid loominguulisi projekte, mida saab realiseerida kõikides riikides. Vahetatakse üksteisega kogemusi ning töötatakse erinevate pisiprojektidega FB grupi vahendusel järjepidevalt ka kohtumiste vahel. Projekt jätkub 2018. aastal.

Samuti alustas Hiiu Valla Raamatukogu 2017. aastal ettevalmistusi Erasmus + õpirände projekti raames toimuvatel rahvusvahelistel koolitustel osalemiseks. Projekti finantseering saadi 2017. aastal, kuid koolitused toimuvad 2018. aasta jooksul. Esimeseks koostööpartneriks projektis on Kreekas asuv koolitusfirma IDEC SA.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Raamatukogudes on peamiseks pakutavateks koolitusteks raamatukogu ja Rikswebi kasutajakoolitus. Kõikides raamatukogudes juhendatakse soovijaid ID-kaardi kasutamise osas, juhendatakse e-teenuste kasutamist (riiklikud e-teenused, internetipank), aidatakse teostada internetiotsinguid, transpordipiletite ostmisel jne.

Taas toimus enim ja suuremahulisemaid koolitusi kooliõpilastele. Sellele rühmale pakuti koostöös kooliga mitmesuguseid raamatukogutunde ja kasutajakoolitusi. Iga-aastaselt on oluliselt kohal andmebaaside ja raamatukogu kasutamise koolitus vanuserühmadel, kel seisab ees uurimustöö kirjutamine.

Täiskasvanud Õppija Nädala raames toimusid erinevad koolitused Hiiu Valla Raamatukogus, Käinas ja Kõrgessaare haruraamatukogus nii käsitöö, huvitegevuse kui ka näiteks digi-teemadel. Seejuures paistab silma Käina raamatukogu, kes pakub aasta jooksul arvukalt töötubasid ja koolitusi.

Hiiu Valla Raamatukogus lisandusid pakutavate koolituste osas e-lugeri, tahvelarvuti ja graafikalaua kasutamiskoolitus. TÕN raames toimunud tahvelarvuti koolitus sai kajastust kohalikus ajalehes ning aitas sellega kaasa individuaalkoolituse võimaluse tutvustamisele.

Seoses ID-kaardi erinevate tõrgetega, suurenes huvi Mobiil-ID kasutajakoolituse osas.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Koduleheküljed on olemas Hiiu Valla Raamatukogul, Käina ja Palade raamatukogudel. Hiiu Valla Raamatukogu panustab järjepidevalt kodulehe arendamisse ning uuendab infot operatiivselt. Info uuendamise tegeleb ka Palade raamatukogu, kuid Käina raamatukogul on seoses vananenud kodulehe platvormiga keerulisem kodulehe infot värskena hoida. Teiste raamatukogude info on ülevalla kodulehtedel, kuid seal on üldjuhul vaid info lahtiolekuaegade kohta.

Oluliseks turunduskanaliks on raamatukogudel Facebooki konto, mis võimaldab kiirelt ja lihtsalt jagada infot seda nii oma leheküljel kui ka suuremates Hiiumaa teemalistes gruppides. Konto on olemas ja aktiivses kasutuses Hiiu Valla Raamatukogul, Käina, Palade ja Emmaste raamatukogul.

Skype'i kontod on olemas Hiiu Valla Raamatukogul ja Käina raamatukogul, kuid need ei leia märkimisväärset kasutust.

Alates 2016. aastast on Hiiu Valla Raamatukogul Youtube'i konto ja 2017. aastal lisandus Instagram. Youtube'i on üles laetud erinevad raamatukogu ja raamatukogu tegevusi tutvustavad videod. Instagrami on plaanis edasi arendada, et vahendada ja kaasata nooremate põlvkondade esindajaid.

Tasuta info avaldamise võimalusena on kasutatud valla lehti, „Hiiu Lehe“ nädalalõpu lisa ja lehekülge hiiumaa.events.

Siiani kasutatakse ka tavapäraseid palakateid, mida viiakse käidavamates kohtades asuvatele infotahvlitele linnas ja maal, vastavalt ürituste sihtrühmadele. Kasutatakse ka võimalust edastada huvipakkuvat infot otse koolidele, päevakeskustele, noortekeskustele jne (peamiselt e-kirja teel).

Hiiu Valla Raamatukogu kasutab uue võimalusena laenutusosakonda paigutatud televiisorit, kus lisaks

diginäitustele on võimalik kuvada ürituste ja teenuste reklaame.

Hellamaa raamatukogu tegeleb Pühalepa valla raamatu koostamisega.

4.9 Andmebaasid.

Hiiu Valla Raamatukogu Kärklas tegeleb kodulooliste artiklite kataloogimisega, nii kohalikust kui üleriigilistest lehtedest. Aasta jooksul lisandus andmebaasi 133 uut kirjet. Koduloolisi artikleid valla lehest „Käina Kuller“ kataloogis Käina raamatukogu.

Hiiu Valla Raamatukogu pakub kodulehe vahendusel ligipääsu Hiiumaa raamatukogude andmebaasile, samuti raamatukogu koostatavale koduloolisele andmebaasile. Kodulehel on eraldi sektsioon, kuhu on koondatud viited teistele olulistele elektroonilistele andmebaasidele, infosüsteemidele, online väljaannetele jne. Sarnased võimalused on välja toodud ka Palade raamatukogu kodulehel.

1. 2018 aasta tegevused

Haldusreformi teostumine 2017. aastal ei toonud esialgu kaasa suuri muutusi Hiiumaal, kuna enamus raamatukogusid jätkab aruandlusega seniste valdade asemel samanimelistele osavaldadele. Erinevuseks siinkohal Kõrgessaare ja Lauka harukogud ja Kõpu teeninduspunkt, mis on jätkuvalt Hiiu Valla Raamatukogu allasutused. Hetkel ei ole teada, kas ja mis muudatusi võib valdade ühinemine kaasa tuua 2018. aastal, kuid suure tõenäosusega lükkuvad võimalikud muutused edasi ülejäärgmisesse aastasse.

Aasta märksõnadeks on kõikides raamatukogudes EV100 ja kultuurpärandi aasta tähistamine, millest lähtutakse ürituste, näituste ja väljapanekute korraldamisel.

Palade raamatukogu plaanib paigaldada raamatukogule raamatute tagastamiskasti, mis mitmetes Hiiumaa raamatukogudes juba olemas ja lugejate poolt hästi vastu võetud.

Hiiu Valla Raamatukogu jätkab aktiivselt osalemist käimasolevates rahvusvahelistes projektides, viib läbi Kõpu teeninduspunkti laienemise, alustab tegevustega Lauka kooliraamatukogu ja haruraamatukogu liitmise ja muudab juriidilise nime seoses ühe valla tekkimisega Hiiumaal.

Kõigis raamatukogudes jätkatakse seni hästi toimunud ürituste ja ettevõtmistega, sealhulgas näiteks suvelugemisprogrammide jms. Tegeletakse ka uute sihtgruppide ja lugejateni jõudmise küsimustega, püüdes täiendada pakutavaid teenuseid ja üritusi.

Koostaja: Pilleriin Altermann

Direktor

Allkiri ..... /Annely Veevo/

LISA 1

Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud
Hiiu Valla Raamatukogu	28	425 tundi	1524,00 EUR
Käina raamatukogu	15	162 tundi	434,00 EUR
Emmaste raamatukogu	4	38 tundi	168,00 EUR
Hellamaa raamatukogu	3	12,5 tundi	6,00 EUR
Palade raamatukogu	7	64 tundi	156,00 EUR

Suuremõisa raamatukogu	4	17 tundi	30,00 EUR
Kokku	61	718,5 tundi	2318,00 EUR

LISA 3

Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2017)
Hiiu Valla Raamatukogu	Väiksemat sorti remonttöö ruumis, mille kohal eelneval aastal parandati katust

LISA 4

Laste- ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Lauka haruraamatukogu	Tiia Toomet 70. Kirjaniku elu ja loomingu tutvustamine I - IV klassile.	19
	Elulugu. Vaatasime VII klassiga elulooraamatute erinevaid vorme.	10
	Ilmar Trull 60. Lugesime I ja III klassiga tema luuletusi.	9
	Uuema lastekirjanduse tutvustamine V klassile.	10
	Uuema noortekirjanduse tutvustamine VII klassile.	10
	Aino Pervik 85. Rääkisime I-IV klassiga kirjaniku elust ja lugesime tema raamatuid.	17
	Lugemissoovitus õpilaselt-õpilasele V klass.	7
	Kaasaegsed eesti kirjanikud IX klass.	9
	Koolieelikud koos vanematega tutvusid raamatukoguga.	11
	Suvelugemisprogrammi tutvustamine.	10
	I klass tutvumas raamatukoguga.	6
	Suvelugemise lõpuüritus Kärddlas parimate lugejatega.	4
	Ettelugemisvõistluse tutvustamine, parima lugeja valimine IV klass.	4
	Maakondlik ettelugemise võistlus Kärddlas.	1
	Raamatukohvik "Sulg & Silm" III - VI klass.	20
	Kohtumine kirjanik Viu-Marie Fürstenbergiga I-V klass.	24

	Pilt ja tekst kui tervik. Uurisime IX klassiga pildi ja teksti osakaalu erinevates raamatutes.	6
	Raamatukohvikus tagasi. V ja VI klassi õpilased jagasid oma muljeid kohvikus valitud (loetud) raamatutest.	19
	Elulugu. VII klassi õpilased vaatlesid erinevaid elulooraamatute vorme, teostust.	6
Kõrgessaare haruraamatukogu	Põhja- ja lõunamaa loomad	17
	Rahvalooming - mõistatused, muistendid, muinasjutud.	12
	Kaardikonkurss	48
	Raamatukogust välja. Vigri kasvatajatega kogemusi vahetamas	7
	EV - 99. Kuidas Eesti Vabariik tekkis, lipp, vapp, Toompea, rahvuslill, -lind, -kala, -kivi; presidendid.	18
	Tänapäeva teater - ooper, operett, ballett ja muusikal.	19
	Muinasjutud väikestele	9
	Lambast lõngani. Koostöös noortekeskusega	12
	Anderseni muinasjutud. 2. aprillil, maailmakuulsa muinasjutuvestja Hans Christian Anderseni sünnipäeval, tähistatakse rahvusvahelist lasteraamatupäeva.	20
	Hoia raamatut ja Ainu Pervik	10
	Terve laps on rõõmus: Tervislik toit, liikumine.	13
	Leelo Tungal	18
	Astrid Lindgren ja tema raamatud. Vigri rühm "Kalad"	16
	Talutööd. Vigri rühm konnad	15
	Noorkotkad ja kodutütred teevad jõulukaarte	18
	Maa ja maailmaruum	14
Hiiu Valla Raamatukogu	Uudiskirjanduse tutvustus I kl.	25
	Fotovõistlus "Lugeda on lahe"	41
	Henno Käo elu ja looming II a kl.	20
	Raamatuviktoriin Henno Käo raamatute kohta II a kl.	20
	Emakeelepäeva ettelugemisvõistlus III a. kl.	17
	Emakeelepäeva ettelugemisvõistlus III b kl.	19

	Emakeelepäeva ettelugemisvõistlus II a kl.	21
	Emakeelepäeva ettelugemisvõistlus II b kl.	17
	Rikswebi, ESTER ja teiste andmebaaside tutvustamine X a kl. Praktiliste oskuste kontroll	27
	Rikswebi, ESTER ja teiste andmebaaside tutvustamine X b kl. Praktiliste oskuste kontroll	25
	Vabariikliku kirjandusmängu Hiiumaa eelvoor	31
	Lasteaia Kiisukese rühm raamatukogus. Loeme ette ja joonistame	21
	Lasteaia Mõmmikute rühm raamatukogus	20
	Lasteaia Lepatriinude rühm raamatukogus	20
	Lasteaia Siilikeste rühm raamatukogus	18
	Viktoriin "Bullerby lapsed" II a kl.	19
	Suvelugemise väljakutse ja uute raamatute tutvustamine II b kl.	22
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine III b kl.	16
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine III a kl.	17
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine I kl.	25
	Õpioskuste päev. Töö raamatukogus	4
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine V a kl.	18
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine II a kl.	22
	Suvelugemise ja uute raamatute tutvustamine IV a kl.	22
	Suvelugemise väljakutse lõpetamine. Koostöös Hiiumaa Kinoga.	42
	Ettelugemisvõistluse Kärkla eelvoor III-IV kl.	51
	Ettelugemisvõistluse Hiiumaa eelvoor	21
	Raamatumaitsmine kohvikus "Sulg ja Silm" V a kl.	18
	"Sulg ja Silm" VI b kl.	18
	"Sulg ja Silm" IV b kl.	14
	"Sulg ja Silm" III a kl.	21
	"Sulg ja Silm" IV a kl.	18

	“Sulg ja Silm” III b kl.	21
	Lasteaed raamatukogus. Raamatukogu tutvustus	20
	Raamatukogu tutvustus I b kl.	18
	Raamatusoovituste koostamine eakaaslastele VI a kl.	19
Emmaste raamatukogu	Loen suvel	16
Palade raamatukogu	Valentinipäev	15
	Aino Pervik 85	19
	Ave Alavainu 75	12
	Soovitan sõbrale	9
Suuremõisa raamatukogu	Muinasjututund	6
	Muinasjututund	7
Käina raamatukogu	Hommikune jututuba. Kuidas tuli lumi maailma.	18
	Muinasjututund: Tark poiss	12
	Eesti luule . Värske Rõhk. Teismeliste kirjandus	19
	Hommikune Jututuba: Lugu lahkest lohest ja dinosauruse meisterdamine.	18
	Liisusalmid. Väikese lapse raamat.	10
	Meisterdame öökulli. Must part, mängud	11
	Hommikune Jututuba: Eesti linnud Jaapani jutt - Varblase tasu. Meisterdamine ja mängimine	17
	Emakeelepäev 2 klassile raamatukogus. Viktoriin. Linnuaabits	14
	Laulumängud. rütmisalmid	10
	Muinasjututund: Vapper muna. Meisterdame järjehoidja. Jooksumängud	11
	Ettelugemine sõbrale. Meisterdamine. Mängimine.	19

	Muinasjutu- Päevad: Kersti Ojasalu „Muinaslood liikumises“	34
	Muinasjutupäevad: Muinaslood liikumises. Suur hiiglane ja väike hiiglane.	14
	Hommikune jutu- Tuba: Ausalt teenitud münt. Kaupmehe meisterdamine. Mängimine.	18
	Hüpitusmängud. Liisusalmid.	10
	Muinasjututund: Kass, lammas ja kukk. Lillevaniku meisterdamine.	12
	Hommikune jutu- tuba looduses. Maastikumäng. Iga laps sai ise loo rääkida, osavus- ja sõnamängud.	19
	Külas raamatu- illustraator Catherine Zarip. Töötuba.	32
	Suvemaskide meisterdamine	11
	Filmiõhtu looduses: Alice imedemaal	16
	Tutvumine raamatutega. Liisusalmid. Mängimine.	10
	Muinasjututund: Vürsti poeg. Meisterdamine sügisandidest	15
	Näpumängud. Kiisu raamatud. Mängimine.	10
	Programmi lugemissuvi 2017 osavõtjate ja tublide lugejate tunnustamine ja autasustamine	25
	Viktoriin võistlused. Vahvlite küpsetamine	28
	Muinasjututund. Sügise luuletus. Meisterdame pihlakatest.	11
	Ettelugemispäev: H.Mänd VÄIKE LAISK JA SUUR LAISK. Meisterdamine.	16
	Ettelugemispäev: A.Renoult TRIIBU-KIISU SALAPLAAN. Meisterdamine.	33
	LUGELA. Mängimine. Ettelugemine. Käeline tegevus.	17
	Üritus Põhjamaade raamatukogunädala raames, loeti M.Kunnas AARETE SAAR.	25

	Põhjamaade lippude meisterdamine	
	Ettelugemine Hommi kuhämaruses: Palade kooli lapsed. M. Kunnase raamatud. Ruunimärgid	12
	Liisusalmid. Mängimine.	10
	Muinasjututund: Talvekuu muinasjutt KASS, KUKK JA SIRP Mängimine ja mõistamine	14
	Jõulumuinasjutt: Kuidas ingel endale tiivad sai. Kaunistame kuusepuu.	15
	Advendiaja jõululugu: Pahura poisi kingitus. Meisterdame päkapiku.	18
	Jõulumuinasjutt: Väike ingel. Meisterdamine . Mängimine, mõistamine	14
	Advendiaja jõululugu: Pasun punase mantli taskus. Meisterdamine. Luuletuse õppimine	20

LISA 5

Kuidas on maakonnas/linnas täidetud raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesandeid? Palun analüüsige ja andke hinnang.

Kenasti on toiminud täiendkoolituste ja ühistegevuste osa, statistiliste aruannete kogumise, kontrolli ja analüüsi osa. Järjepidevalt on soetatud teavikuid koduloolise kogu jaoks ning bibliografeeritud materjale koduloolisesse andmebaasi, mis on kättesaadav RIKSWEBi vahendusel.

2017. aastal alustati Hiiu maakonnas ühiskomplekteerimist riigi poolt eraldatud toetuse ulatuses. Varasemalt oli see ainus ülesanne, mida Hiiu Valla Raamatukogu maakonnaraamatukoguna ei täitnud. Üleminek oli sujuv ja hetkel toimib kasutusel olev süsteem korralikult.